

Geir Tangen

Het meesterwerk

the house of books

Oorspronkelijke titel: *Maestro*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, 2016

© Geir Tangen, 2016

© Vertaling uit het Noors: Hanneke Wijte, 2017

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2018

Omslagontwerp: Riesenkind

© Omslagfoto: Arcangel Imagenes

Foto auteur: © Haakon Nordvik

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 5120 0

ISBN 978 90 443 5121 7 (e-book)

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mama en papa,
die mij de magie van boeken hebben laten zien

De redactie van Het Haugesunds Nieuws, Zuidwest-Noorwegen
Vrijdagochtend, 27 augustus 2010

Die ochtend, vier dagen voordat het licht voorgoed zou worden gedooft, stond journalist Viljar Ravn Gudmundsson wijdbeens in de vergaderzaal en nam de sfeer in zich op. Grijnzende gezichten, hongerige ogen en hooghartig gelach vulden de ruimte. Zoals het hoorde.

‘Godsamme, Viljar! Ik weet niet wat je aan die bronnen van jou voert, maar ik wil het hebben. We hebben het over de minister van Transport. In zijn blote kont aan de schandpaal genageld. Ik zou mijn rechterarm geven voor zo’n verhaal.’

Cultuurjournalist Henrik Thomsen was een stuk langer dan zijn collega, maar dat zei niets over zijn intelligentie. Viljar keek hem aan en meende een restje poedersuiker in zijn weelderige snor te kunnen zien.

‘Geloof me, Thomsen, dat zou je niet overleefd hebben. Er is een reden waarom jij concerten recenseert, terwijl ik op roofdieren jaag op de jachtvelden van de politiek.’

Viljar liep bij de uit de kluiten gewassen man vandaan en ging aan de zijkant van de kamer staan, waar het licht op hem viel. Hij verdiende dit. Het was zijn moment. Het moment waarop iedereen met respect en vol bewondering naar hem keek. Wat hij had klaargespeeld, was uniek in de honderdvijftienjarige geschiedenis van de krant. Voor zijn collega’s leek het artikel het resultaat van

maandenlang journalistiek graafwerk. Het kon Viljar niets schelen dat dat niet de hele waarheid was. Dit was zijn specialisme. Het was hem om het even of het artikel tot stand was gekomen door honderden uren overwerk of dat het als een geschenk uit de hemel was komen vallen. Hij had een scoop en wist hoe hij er een goed verhaal van moest maken.

Wat hij schreef was de waarheid. Zo ging dat in Haugesund. Keer op keer had hij politici die hun macht misbruikten van hun voetstuk gestoten. *Het Haugesunds Nieuws* zou naast het nieuw te bouwen hoofdkantoor een granieten obelisk moeten oprichten voor Viljar Ravn Gudmundsson.

De zaak die hij deze ochtend aan de nieuwsredactie presenteerde, had alles in zich om landelijk grote opschudding te veroorzaken. Het soort opwinding dat ontstaat als alle grote nieuwsredacties besluiten dezelfde dramatische gebeurtenis te verslaan en het onderwerp zo overheersend wordt dat het al het andere nieuws overschaduwet. Politiek, machtsmisbruik, beroemdheden, criminaliteit en seks: zijn verhaal had het allemaal en het kleine, lokale *Haugesunds Nieuws* zou er als eerste over publiceren. De krant had de beroemde Viljar Ravn Gudmundsson en met hem bezat ze de geloofwaardigheid die nodig was om de nationale pers de loef af te steken.

Viljar, zevenendertig jaar, stond al jaren bekend als een van de meest betrouwbare verslaggevers van Noorwegen. Toonaangevende kranten deden regelmatig een poging hem in te lijven, maar hij bedankte altijd vriendelijk. Hij was weekendvader en moest er niet aan denken om wekelijks op en neer te reizen naar Oslo, waar de grote kranten zaten. Alexander, zijn twaalf jaar oude zoon, woonde in Haugesund en hij wilde de tijd die ze samen hadden voor geen baan ter wereld opofferen. Daarnaast viel het niet te ontkennen dat Viljar gemakzuchtig was. Bij de regionale krant had hij bewegingsvrijheid. Hij kon komen en gaan wanneer hij wilde. Hij schreef over onderwerpen die hem het beste lagen en bedankte voor oninteressante artikelen die slechts dienden als opvulling. Hij was de held van de

krant. Een vrije geest in het mediawereldje. Hij dicteerde de orde van de dag en was de anarchist van het gezelschap. Hij maakte zijn eigen regels en ging zijn eigen gang tot grote wanhoop én vreugde van hoofdredacteur Johan Øveraas.

Voordat de zaak rond Hermann Eliassen, de minister van Transport, gepubliceerd zou worden had Viljar desgevraagd al een tijdje geveinsd aan een zaak van ongekende omvang te werken. Groot-spraak natuurlijk. In werkelijkheid had hij een groot deel van zijn tijd gebruikt om een reisje naar Londen te plannen met Alexander. Gelukkig vertrokken ze vandaag, op de dag waarop hij het hoofd van de minister van Transport op een presenteerblaadje had aangeboden aan de redactie.

‘Mensen... willen jullie heel even naar mij luisteren?’ Hoofdredacteur Johan Øveraas troonde Viljar mee naar een hoek van de kamer waar de andere journalisten om hem heen konden gaan staan. Øveraas zette zijn handen in zijn zij en Viljar keek geboeid toe hoe die tussen de vetrollen van de man leken te verdwijnen.

‘Deze zaak zal bij de regering inslaan als een halve liter Guinness in een bruisend champagnegezelschap. Alle lofzang over Hermann Eliassen zal in één klap verstommen. Wij van de lokale pers kennen deze vent en hebben er lang op gewacht hem te kunnen zien hangen. Heel goed gedaan, Viljar.’

Er klonk applaus in de kleine ruimte en Viljar Ravn Gudmundson nam eens goed de tijd om van het moment te genieten.

Dit was zijn scoop. Hij was onverslaanbaar in dit machtsspel. De waarheid was zijn trouwe metgezel en niemand kon dat betwisten.

Buiten ruiste de wind in de oude eikenbomen naast de Lillesund-school. Het gebladerte bleef in de nadagen van de zomer nog aan de bomen zitten. Nu was het nog sterk, donkergroen en weelderig. Anders dan de journalisten aan de andere kant van het raam was het gebladerte het bewijs van het feit dat alles vergankelijk is. De wind zou uiteindelijk de herfstgele bladeren op brute wijze met zich meevoeren, om ze op hun laatste rustplaats neer te laten.

Op een boerderij een aantal kilometer zuidelijker stond de zeventienjarige Jonas met zijn geliefde. Met hun verliefde blikken en liefkozingen bezegelden zij, zonder het zelf door te hebben, niet alleen hun eigen lot, maar ook dat van Viljar Ravn Gudmundsson, de man die op hetzelfde moment een klap op zijn schouder kreeg van zijn baas.

‘Buitengewoon goed gedaan, Viljar. Ga naar Londen, zet je telefoon uit en vermaak je met je zoon. Dat heb je verdiend. Wij nemen je werk hier over. Over vier dagen ben je weer terug en ik kan je beloven dat je op de terugreis de wind flink mee zult hebben, want hier gaat het stormen.’

Viljar glimlachte toen hij even later zelfvoldaan aan zijn bureau zat, hij nam nog een laatste keer het beeldmateriaal door dat gebruikt zou worden in de zaak Eliassen en stuurde het door naar de eindredactie. Zijn baas stond nog steeds naast hem toen hij klaar was. Viljar keek met zijn gebruikelijke ondeugende blik naar Øveraas en dacht: stormen... doet het dat niet altijd in Haugesund?

Vier dagen later
De dam bij Stemmen, Haugesund
Dinsdagavond, 31 augustus 2010

De wolken dreven dreigend langs de hemel. Als een duister voorteken eisten ze hun plaats op in de schemering. Het ene moment lag er een magische schittering over het meer Eivindsvatnet, het volgende moment verdween het meer onder een zwarte verstikkende deken van damp, donder en harde stortbuien.

Jonas Ferkingstad stond op een kleine brug die in 1907 over de Stemmendam was gebouwd en die naar de ingang van het natuurgebied bij Eivindsvatnet voerde. De slanke man tuurde voorzichtig over de rand.

Zijn halflange haar lag op zijn hoofd geplakt. Zijn ijsblauwe ogen keken naar een denkbeeldig punt in de diepte. Op momenten dat de wolken even uiteendreven en er een glimp licht was, kon hij het water onder aan de dam zien. Een doorweekt, dun, bordeauxrood katoenen overhemd hing om zijn bovenlichaam. Hij beefde. Even keek hij onrustig in de richting van het pad onder Skjoldavegen, maar daarna vestigde hij zijn blik weer op het niets.

Toen hij merkte dat iemand zijn kant op kwam lopen, rechte Jonas zijn rug. Het was onmogelijk om de persoon te herkennen, maar Jonas wist wie het was. Heel even hoopte hij dat hij onder deze ontmoeting uit kon komen, maar hier was geen plaats voor ontkenning en leugens. Of verraad en misleiding. Twee mensen moederziel

alleen, die allebei de waarheid kenden en zich niet achter façades of maskers hoefden te verschuilen.

Ze stonden een tijdje van een afstand naar elkaar te turen. De herfstwind blies schuimkoppen op het Eivindsvatnet. Een bliksem-schicht scheurde de hemel open. In de korte glimp van kil licht keken ze elkaar aan. Naakt. Onbeschermd. Alleen. De volgende seconde was de duisternis terug en deed een donderslag de betonnen brug trillen. Jonas wachtte met hangende schouders af. Keek op naar de persoon voor hem. Hij wilde zich wel in de armen van de ander nestelen. Gewoon in de veilige schoot gaan liggen en doen alsof er niets was gebeurd. Alsof het een slechte droom was. Niet echt. En alsof het zou verdwijnen als je een paar keer met je ogen knipperde. Het was onmogelijk. Het kon niet worden teruggedraaid.

Heel even bleven ze zo staan, terwijl de regen van hen af droop. Van beide gezichten was de machteloosheid af te lezen. Ze zeiden niks, maar na een tijdje stak de ander de armen uit naar Jonas, die een diepe zucht slaakte toen hij zich liet omarmen. Geen woord kon beschrijven hoe hij zich op dat moment voelde. Het was geen geluk. Geen verlichting, maar iets anders. Iets diep vanbinnen wat ervoor zorgde dat hij kon loslaten. Alle opgekropte gevoelens moest hij kwijt. Hij hoorde zichzelf schreeuwen in de armen van de ander, maar het drong nauwelijks tot hem door. Nu moest het eruit, al het zeer.

Jonas keek op en dacht over de schouder van de ander een schim te zien, die in de richting van een botenhuis verdween. Twee rode kajaks die langs de wand van het gebouwtje lagen afgemeerd, leken zich aan elkaar vast te klampen in de wind. Hij had ze de laatste dagen vaker op het meer gezien, maar snapte niet wat iemand in dit weer op het water moest.

Door de korte afleiding was zijn aandacht verslapt. De greep om hem heen was merkbaar strakker geworden, alsof de ander de lucht uit Jonas wilde persen. Hij probeerde zich los te wurmen uit de ijzeren greep, maar het lukte niet. Hij voelde korte snikken in zijn

maag. Wanhopige hikken die getuige waren van wat hij had gedaan. Jonas wist dat het zijn schuld was. Van hem en niemand anders.

Er zat een onmenselijke oerkracht in de armen die Jonas vasthielden. Zijn eigen armen hingen slap langs zijn lichaam en de kracht van de ander voorkwam dat hij niet door zijn benen zakte. Jonas was leeg. Hij was als een dunne, gebarsten eierschaal, niet in staat weerstand te bieden. Hij beseftte ineens dat het om een gevecht ging. Een gevecht op leven en dood. Hij begreep dat de ander hem niet vasthield om steun en troost te bieden. Jonas verzamelde zijn laatste krachten en worstelde zich los uit de verlamdende greep. Hij staarde met andere ogen naar zijn tegenstander. Probeerde stevig te gaan staan, maar merkte hoe moe zijn benen waren.

Op slag veranderde de scène op de brug van karakter. Een nieuwe lichtflits. Een nieuwe donderslag. De grootste van de twee probeerde te schreeuwen, maar alles wat er te horen viel, was een hees gefluister. Een sissende ademstoot.

Heel rustig pakte de een de ander stevig vast en in één snelle beweging werd het lichaam opgetild en over de leuning van de brug geduwd. De schreeuw die volgde toen het lichaam in de afgrond stortte, sneed door het Djupadal. Daarna werd het stil. Toen alles voorbij was, maakten zelfs de regendruppels geen geluid.

Vier jaar later
De redactie van Het Haugesunds Nieuws
Maandagochtend, 13 oktober 2014

Er stond één regel op het beeldscherm. TEKST: VILJAR RAVN GUDMUNDSSON. Hij knipperde met zijn ogen, ze prikten. Het eerste uur van zijn werkdag was al voorbij, maar het enige wat Viljar tot nu toe had gedaan, was zijn eigen naam typen.

Hij keerde zijn blik van het scherm af en keek naar buiten, naar de Karmsundsgata. Auto's in de regen en mist vulden het beeld. De architecten die het nieuwe mediagebouw in Haugesund hadden ontworpen, dachten waarschijnlijk dat de kamerhoge ramen de loonslaven in de kantoortuin zouden inspireren. Het uitzicht was echter net zo deprimerend als het geluid van Metallica's album *Black* uitgevoerd op een panfluit.

De kantoorruimtes in het mediagebouw waren splinternieuw, maar na tien jaar bij dezelfde krant was de IJslandse energie van Gudmundsson langzaam weggestroomd. De spanning van saillante onthullingen, waar andere journalisten een moord voor zouden doen, was door de voortdurende jacht verdwenen en een opzienbarend bericht van gisteren was vandaag al oud nieuws. Niets vervaagt sneller dan drukinkt.

Hij probeerde zijn rug te strekken. Hij was de veertig nog maar net gepasseerd en nu al dreigde hij krom te groeien door de vele uren achter het beeldscherm en het toetsenbord. Hij keek om zich heen

en zag dat hij als enige niet hard aan het werk was. Het geratel op de toetsenborden klonk als het geluid van kakkerlakken die over een parketvloer krabbelden. En het geroezemoes van de stemmen van de andere journalisten ergerde hem mateloos. De oude, geluiddichte kantoren waren vervangen door een open kantoortuin die deed denken aan een mierenhoop. Het was de hel op aarde.

Behalve de stilte miste Viljar zijn bureaustoel het meest. In het diepe, grote ding dat aan zijn oude bureau had gestaan, kon je heerlijk achteroverleunen. Die stoel ondersteunde zijn hele rug. Op een rustige dag kon hij zonder problemen een hazenslaapje doen als hij daar zin in had. De nieuwe stoelen waren te laag en de rugleuning duwde te ver in zijn lendenen, waardoor hij onnatuurlijk rechtop zat en het gevoel had alsof er een stok in zijn rug stak.

Viljar haalde een smaakloos geworden stuk nicotinekauwgom uit zijn mond, verving het door een pluk pruimtabak en keek nog eens rond. Hij zag hetzelfde beeld als altijd. Blokken van vier werkplekken, die dicht op elkaar stonden, slechts afgescheiden door wit-blauwe schermen van anderhalve meter hoog, die nog het meest leken op afwerkplekken. De enige onderbreking in het geheel was een onoglijke en oncomfortabele vergaderruimte die werd omgeven door vier glazen wanden, als een vissenkomp in het midden van de ruimte.

Johan Øveraas – nog altijd hoofdredacteur – stond in de vergaderruimte. Viljar bekeek hem en constateerde tevreden dat zijn baas dicht tegen de pensioengerechtigde leeftijd aan zat. Johan belichaamde alles wat een goede manager in een concern als Orkla Media moest zijn. Hij had geen scrupules, gevoelens of moreel kompas, maar was honderd procent loyaal aan de directie.

Øveraas ving Viljars blik op en waggelde naar diens kleine hokje.

‘Jij verdomde uitvreter! Jij loopt elke dag de kantjes eraf. Denk je dat ik helemaal achterlijk ben? Dat ik niet doorheb wanneer mensen komen en gaan hier op de redactie?’

Øveraas leek wel een soort ballonvis, maar dan een met een te grote bek. Viljar wist heel goed waar zijn baas op doelde. Op vrijdag

was Viljar van kantoor weggegaan zonder opgaaf van reden.

‘Moet ik op een bepaalde knop drukken om je aan het praten te krijgen of kun je zo fatsoenlijk zijn te antwoorden als ik je wat vraag?’ Zijn ogen puilden een beetje uit en hij liep rood aan.

Viljar had gedacht dat het artikel dat hij op vrijdag toegewezen had gekregen wel door de weekenddienst zou worden overgenomen, maar dat was dit keer niet het geval geweest. Tijdens de maandagochtendvergadering was de klus hem weer in de maag gesplitst en hij had tot twaalf uur de tijd gekregen om iets in te leveren.

Het kwam er dus op neer dat hij nog drie uur had voor een voorpagina-artikel van twaalfhonderd woorden én een artikeltje van zeshonderd woorden over de Stichting Geestelijke Gezondheid, die klaagde over het gebrek aan samenwerking bij de eeuwige zwerftocht van patiënten tussen hulpdiensten, ziekenhuizen, huisartsen en psychiatrische instellingen. Deze keer luidde de stichting zelfs de noodklok over de vele zware probleemgevallen die door de stad zwierven omdat het opvangsysteem faalde.

Viljar keek zijn baas rustig aan. Hij kon hem maar het beste geruststellen zodat de man niet zou ontploffen als een doorgefokte pitbull.

‘Rustig maar! Ik had last van mijn darmen en wilde niet de hele redactie vergassen. Ik ben nu bezig met het artikel.’

Overaas stond een paar seconden stil alvorens zijn woede, zoals gewoonlijk, te botvieren op iets materieels. Hij veegde een paar balpenen op de grond, draaide zich om en stampte terug naar zijn vissenkom.

Viljar zuchtte, raapte de pennen op en keek nog eens naar de feiten die hij voor zijn artikel op een rijtje had gezet.

Lusteloos. Saai. Oninteressant. Drie woorden die goed van toe-passing waren, niet alleen op de inhoud van het artikel dat hij moest schrijven, maar ook op de schrijfarbeid zelf. En toch was het meeste werk een uur later gedaan. De tekst had geen ziel, nul inlevingsvermogen en geen enkele taalkundige vondst. Krantenmensen hadden

een afkorting voor zo'n tekst: PCD, politiek correct droogvoer.

Viljar gaapte, plantte zijn schoenen eens goed in het kamerbrede tapijt en leunde gedachteloos achterover in de zwarte stoel. Toen de stoel uit balans raakte en Viljar op de vloer dreigde te belanden, kon hij zichzelf met een noodkreet nog maar net overeind houden. Hij keek snel rond om te zien of iemand doorhad wat er was gebeurd, voordat hij met een gelaten zucht op 'verzenden' drukte en zijn tekst ongecorrigeerd verstuurde.

Het was tijd voor zijn eerste rookpauze en hij pakte de lange grijze jas, die hij voor vijftig kronen bij de kringloopwinkel had gekocht en in drie jaar had afgedragen. De jas wapperde achter hem aan toen hij door de gang naar de lift liep. Een van de stagiairs stak groetend zijn hand op toen Viljar langs het laatste blok met bureaus liep, maar Viljar keurde het groentje geen blik waardig. De stagiairs stonden nog altijd lager in de pikorde dan hij. Voor zolang het duurde.

Op de parkeerplaats naast het mediagebouw stond al een collega te roken. Viljar liep de andere kant uit en stak zijn sigaret op. Het enige waar hij een grotere hekel aan had dan aan politiek correct droogvoer was aan het voeren van nietszeggende gesprekken met collega's. Viljar had genoeg aan zichzelf.

Even be kroop hem een schuldgevoel toen hij beseftte dat hij vergeten was na te gaan of Alexander naar school was gegaan. Hij dacht terug aan Alexanders vorige bezoek. Viljar vond dat alles op rolletjes liep, maar Alexander had een paar dagen gespijbeld. De verantwoordelijkheid voor de tiener met ADHD die regelmatig bij hem woonde, viel Viljar zwaar.

Wat heb ik fout gedaan? We waren beste vrienden en waren zo graag samen. Nu is er alleen nog maar een vage herinnering over. Wat is er in godsnaam gebeurd?

De ex, of 'de heks' zoals Viljar haar graag noemde, had erop gestaan dat hij zijn deel van de verantwoordelijkheid vanaf het begin op zich zou nemen. Vroeger kon hij zijn zoon op zondagmiddag weer bij haar inleveren, maar nu Alexander zestien was, verscheen

hij waar en wanneer het hem uitkwam. Zijn moeder zei dat dat bij zijn ontwikkeling hoorde en Viljar wilde er niet tegen protesteren, al gooide het zijn leven nog meer overhoop.

De sigaret was bijna opgebrand en viel op de grond nadat hij het laatste restje levenskracht uit het peukje had gezogen. Een scherpe geur van pas gerookte tabak achtervolgde hem door de gangen en een paar niet-rokers knepen demonstratief hun neus dicht toen hij langs hen liep. Het kon Viljar geen moer schelen. Toen hij Øveraas alweer strijdlustig bij zijn blok zag staan, verdreef hij de ergste rooklucht met een nieuw nicotinekauwgummetje.

‘Als ik voor elke rookpauze die je neemt loon zou inhouden, zou er niet veel van je maandsalaris overblijven Gudmundsson.’

De hoofdredacteur had zijn handen stevig in zijn vlezige zij geplant.

‘Als je het aantal woorden dat ik bijdraag aan de krant vergelijkt met dat van de andere journalisten zou je inzien dat ik loonsverhoging zou moeten krijgen. Een verhaal heeft altijd meerdere kanten, Øveraas. Dat zou jij als redacteur moeten weten.’

Het gezicht van de corpulente hoofdredacteur werd zichtbaar roder. ‘Het gaat verdomme niet om de kwantiteit, Gudmundsson.’

‘Klopt. Daar weet jij alles van, toch...’ Viljar grijnsde en wurmde zich langs zijn baas, die er nu uitzag alsof hij zijn zelfbeheersing totaal zou verliezen. Gelukkig leek hij ook zijn tong verloren. Øveraas draaide zich op zijn hakken om, schopte tegen een plantenbak en verliet het strijdperk voordat de bom barstte.

Als Viljar een kantoor met deur zou hebben gehad, zou hij die achter Øveraas dicht hebben gesmeten. In plaats daarvan zette hij zijn headset op en keek somber naar de eindeloze leegte buiten. Hij kon urenlang zitten staren naar de druppels die langs het raam naar beneden rolden. De regen had een meanderend patroon in de condens op het raam achtergelaten. Bij het benzinstation van 7-Eleven, aan de overkant van de Karmsundsgata, doken mensen ineem onder de dreigende lucht terwijl ze zich naar hun auto's haastten.

Viljar trok een oud t-shirt uit zijn bureaula en droogde zijn haren om te voorkomen dat er waterdruppels op zijn toetsenbord zouden vallen. Vervolgens gooide hij het t-shirt onder zijn bureau. Hij ververste zijn mailbox en zag vanuit zijn ooghoek dat die vol met ongelezen berichten zat. Een voor een begon hij ze te verwijderen. Het waren voornamelijk nietszeggende berichten van de directie en reclameboodschappen.

Uiteindelijk hield hij drie berichten over. Een mailtje met een afspraakbevestiging van Helse Fonna, zijn zorgaanbieder. Een van de toto van zijn werk en een email van iemand die hij niet kende. Vast een lezer die hem erop wilde wijzen dat hij iets had vergeten of onvermeld had gelaten in een van zijn artikelen. Hij zuchtte. Het meest vervelende aan zijn werk was de eindeloze stroom klachten van lezers die niets beters te doen hadden dan klaagbrieven schrijven. Vaak waren het dezelfde lezers. Hij opende de email.

Viljar voelde de druk op zijn borst na een paar seconden. Merkte dat het moeilijker werd om adem te halen. De ruimte om hem heen begon te draaien. Hij hapte naar lucht toen de pijn naar zijn gezicht uitstraalde, stond op uit zijn stoel en begon doelloos rond te lopen in de grote zaal. Hij haalde diep adem, in en uit, zoals zijn psycholoog hem had geleerd. Hij dwong zichzelf aan iets anders te denken, maar juist nu was dat moeilijk. Viljar knikte ingespannen naar een collega voordat hij de denkbeeldige band rond zijn borst lostrok en terugkeerde naar zijn bureau en het beeldscherm. Hij staaarde naar de tekst. De letters vervaagden toen een zoute zweetdruppel in zijn oog liep. Hij veegde hem weg en las de email opnieuw.

Aan: Viljar Gudmundsson

Ik schrijf je omdat ik weet dat je een fatsoenlijke man bent. Een man die mijn plannen zal veroordelen, maar die tegelijkertijd in staat is mijn verontwaardiging en frustratie over een rechtssysteem dat niet langer functioneert te begrijpen.

We hebben wetten die ons beschermen tegen mensen die het recht in eigen hand nemen. En geen kwaad woord over degenen die schuld bekennen en hun straf aanvaarden. Het zijn de anderen over wie ik het wil hebben. Degenen die zelfs op de dag des oordeels hun straf ontlopen en vrijuit gaan. Ze zijn de hyena's van de maatschappij. Laf, hebzuchtig en achterbaks. Zij verdienen de straf die ik hun geef. Ik zal zelf worden gestraft voor mijn daden en als het moment daar is, zal ik die straf met opgeheven hoofd aanvaarden. Tot die tijd zullen mensen sterven door mijn toedoen. Schuldige mensen die ieder op hun eigen manier hun rechtmatige straf zijn ontlopen.

In de huidige samenleving zijn steeds minder mensen begaan met het lot van anderen, ze denken alleen maar aan zichzelf. Saamhorigheidsgevoel bestaat niet meer. Het is ieder voor zich. Loyaliteit jegens de werkgever is een uitgestorven begrip. Er wordt gebeten naar de hand die voedt.

Een van deze hebzuchtige mensen is een vrouw. Ze wordt veroordeeld voor ernstige verduistering en het schenden van het vertrouwen van haar werkgever. Ze is er eerder niet voor gestraft en er is geen sprake van verzachtende omstandigheden. De straf zal morgen, dinsdag 14 oktober, worden uitgevoerd.

I3-I0-I4

Stein Åmli

UL7-I

Viljar duwde een nieuwe pluk pruimtabak in zijn mond. Hij voelde de tintelingen in zijn handen en voeten opkomen. Hij haalde nog een keer diep adem en liet de lucht langzaam weer ontsnappen, de letters knipperden op zijn beeldscherm. Moest hij hier nu ook al iets van vinden? De tegenzin straalde van Viljar af. Eén moment overwoog hij al die onzin te verwijderen, het afweermechanisme te gebruiken dat hij zo goed kende.

Een ontwijkende persoonlijkheidsstoornis had zijn psycholoog

het genoemd. ‘De meeste dingen waar we ons druk over maken zijn over het algemeen ongegrond,’ had ze hem proberen wijs te maken. Hij was er vrij zeker van dat juist deze mail niet tot de categorie ongegronde problemen behoorde. Eén simpele muisklik en het probleem zou de wereld uit zijn. *Nee. Zo makkelijk was het nu eenmaal niet.*

Diep vanbinnen kon hij niet geloven dat dit een echte dreigbrief was. Toch was er iets in de toon van de email waardoor de angst hem be kroop. Hij veegde zijn klamme handen af aan zijn dijen. Het leek alsof de tekst van de mail afkomstig was uit een slechte thriller. De klassieke ‘scherprechter’ die het recht in eigen hand neemt en die zijn handelingen verantwoordt tegenover een journalist.

Een versleten cliché dat ervoor zou zorgen dat elke uitgeefassistent het manuscript zou weigeren voordat er ook maar één hoofdstuk was gelezen.

Het ‘vonnis’ leek zonder enig inlevingsvermogen in een paar minuten te zijn neergepend. Was dat de reden waarom zijn nekharen overeind gingen staan? Het was kennelijk niet de bedoeling dat het eruit zou zien als een gerechtelijke tekst. Het was alsof de mail geschreven was puur omdat het moest gebeuren, niet omdat de auteur zo nodig de behoefte had om zijn woede over de maatschappij te ventileren. Het boezemde Viljar in verschillende opzichten veel meer angst in dan een razende dreigbrief zou doen.

Snel zocht hij de naam Stein Åmli op. Dat leverde uiteraard weinig tot geen resultaten op. Hij kwam niet verder dan een paar hits van aanbiedingen op steen en gruis in het dorp Åmli. Een fictieve naam dus.

Als hij met de email naar zijn hoofdredacteur zou gaan, zou die meteen, als bij een eenarmige bandiet op de veerboot naar Denemarken, dollartekens in zijn ogen krijgen. Dat wist hij zeker. Zijn ringvinger bleef nog heel even boven de deleteknop in de rechterbovenhoek van het toetsenbord hangen voordat hij zijn

hand terugtrok. Hij wilde weten wat Ranveig van deze lastpak zou vinden. Met gebogen rug klom hij uit zijn stoel; zijn lichaamstaal maakte duidelijk dat hij niet op gezelschap of een collegiaal praatje zat te wachten. Hij merkte dat de mensen om hem heen afstand bewaarden.

Ranveig Børve had de ravenzwarte gloed in Viljars ogen al gezien voordat hij naast haar stond. Zo ging het altijd met Viljar.

Op goede dagen zag je hem niet, op slechte dagen kwam hij naar haar toe geslopen. Op een foodfestival in Stavanger had ze eens een tshirt op de kop getikt voor hem met de tekst ER IS ALTIJD WEL WAT. Viljar droeg het regelmatig en had de ironische ondertoon van de tekst kennelijk niet begrepen.

Het was niet eenvoudig om Viljar leuk te vinden, maar Ranveig mocht hem graag. Ze was tien jaar jonger dan hij. Hij was haar mentor geweest toen ze als journalist bij de krant begon. In die tijd was hij nog vol vuur over zijn werk. Hij had altijd een twinkeling in zijn ogen en was een meester in het creëren van groot nieuws waar anderen slechts een mededeling zagen. Nu waren de zaken wel anders.

Er was iets gebeurd. Nadat hij zich vier jaar geleden lange tijd ziek had gemeld, was hij teruggekomen als een schim van zichzelf.

Niemand wist waardoor de levenslust van de IJslander was verdwenen, maar de geruchtenmachine van het mediabedrijf was onverzadigbaar.

Er verscheen bij Ranveig onder haar lange, blonde pony een glimlach op het gezicht en ze draaide rond met haar kantoorstoel.

‘Hoi, Viljar. Ben je klaar met die GGZ-zaak waar Øveraa een delirium van kreeg omdat je er niets aan had gedaan?’ Viljar plofte neer in de stoel die hoorde bij de werkplek naast die van Ranveig. Hij wuifde de vraag weg, legde het vel papier dat hij bij zich had op

haar bureau en wees er met zijn wijsvinger naar.

‘Wat denk je hier van? Dit viel een paar minuten geleden in mijn mailbox.’

Ranveig streek met haar wijsvinger een haarlok achter haar oor en bewoog met haar pen over het papier terwijl ze las. Een paar keer stopte ze met lezen en keek ze Viljar vragend aan, maar hij gebod haar niets te zeggen en verder te lezen.

‘Wat een onzin,’ zei ze. ‘Dit is een of andere idioot die wil dat we helemaal over de rooie gaan en we op volle sterkte in actie komen zoals we bij de TERRA-zaak hebben gedaan.’

Viljar leek opgelucht, maar hij had nog steeds een panische blik in zijn ogen.

‘Dit neem je toch niet serieus hè, Viljar?’

‘Nee, natuurlijk niet, maar ik kan het niet aan Øveraas laten zien. Als hij de email zou zien, zou hij de rest van de dag opgewonden zijn en met een odol rondlopen.’

Ranveig lachte hard en boog zich voorover naar Viljar.

‘Ja, net als die keer toen Arsène Wenger naar de stad kwam om Håvard Nordtveit een contract voor Arsenal aan te bieden,’ fluisterde ze en ze giechelde als een stout kind.

Viljar knikte en glimlachte. Hij pakte het vel papier en keek vragend naar Ranveig. ‘Even serieus... wat moet ik hiermee?’

Ranveig bestudeerde de pen in haar hand, alsof ze niet goed wist wat ze ermee aan moest.

‘Stuur een kopie naar de politie en heb er verder schijt aan. Er gaat niets gebeuren, en als er wel wat gebeurt, is het strikt genomen een zaak voor de politie, toch?’

‘Ja, natuurlijk, je hebt helemaal gelijk.’

Hij boog naar haar toe en omhelsde haar kort. Ranveig was met stomheid geslagen.

‘Prima. Laten we het zo doen,’ zei ze en ze toverde een flauwe glimlach op haar gezicht en redde daarmee de ongemakkelijke situatie.

Ranveig wilde het niet toegeven, maar er waren veel dingen die niet klopten aan de email. Alleen was dit Haugesund, niet een of andere slechte aflevering van *Criminal Minds*. Ze hoopte dat haar onderbuikgevoel niet klopte en dat dit het laatste bericht van Stein Åmli was.

Requiem – Introitus

Ik kijk in haar ogen. Donkergroen. Sprankelend. Een klein, vals lachje speelt om haar mondhoeken. Ze aarzelt niet, bevrijdt me uit mijn bovenkleding en laat die vallen op de oude linoleumvloer, die uit het begin van de jaren zeventig stamt. De vloer past bij de rest van het ouderwetse en slecht onderhouden appartement. Rita Lothe is aanzienlijk beter in bed dan ze in interieuronderwerp is, om het zo te zeggen.

Terwijl ze met geofefende bewegingen kledinglaag na kledinglaag van ons af trekt, glijdt mijn blik door het appartement. Er vallen mij allerlei details op.

Naast de hoekbank staat een oude en goedgevulde drankkast van vergeeld grenenhout. Een laptop balanceert op de armleuning van een versleten, zwartlederen fauteuil. Of het apparaat met een wachtwoord is beveiligd, weet ik nog niet. Ik speur naar haar mobiele telefoon. Het is belangrijk dat ik die in de loop van de nacht vind. Haar ademhaling versnelt. Ze is geil. Zij mag aan de knoppen zitten en ik bestudeer de deur naar het balkon en de buitenruimte. Groot genoeg, stel ik vast terwijl ze tevreden zucht en haar lippen om mijn pik sluit.

Mijn hoofd voelt gespannen als we twintig minuten later onze adem terug hebben. Ik masseer de pijnlijke plek achter mijn linker oor en bedenk dat dit soort inspanningen de pijn erger maken.

Het voelt alsof kleine tintelingen langs mijn zenuwen glijden en ritmische stootjes uitdelen. Ik krijg een vreemde metaalsmaak in mijn mond.

Maar ik weet wat me te wachten staat. Weet het al heel lang.

Glioblastoma multiforme... Klinkt goed, toch? Een beetje als een tropische bloem uit een botanische gids.

Sommige mensen beweren dat de dood mooi is. De oude Grieken stelden zich de Dood voor als een knappe, aantrekkelijke jongeman, en op grafstenen werd hij afgebeeld als een zachtaardige en goede beschermende god met een fakkel en krans in zijn handen. Ik kan al die schoonheid afzwakken. De dood is eenzaam, donker en gruwelijk. En soms ook pijnlijk. Zoals in mijn geval. Glioblastoma multiforme, of zo je wilt een kwaadaardige hersentumor, is niet aan te bevelen als je bij de mensen hoort die al grif naar de paracetamol grijpen bij de eerste verschijnselen van een katerige koppijn.

Elk uur van de dag eist het ding vanaf zijn broedplaats vlak achter mijn linkeroor krijsend mijn aandacht op. Ik weet dat hij er zit en waar hij mee bezig is. Ik heb nog tijd. Enkele weken, misschien zelfs maanden als het lot me gunstig is gezind.

Rita komt de badkamer uit. Fris gedoucht en opgedoft. *Wat heeft het voor zin?* Een vleugje jasmijn streelt mijn neusgaten. Ze gaat naast me zitten. Heft haar glas met rode wijn en drinkt gretig. Steeds als ze even de kamer uit is of haar aandacht ergens anders op richt, leeg ik mijn glas in een bloempot.

Ik haal mijn tas uit de gang, open hem en pak de fles rode wijn die ik heb meegebracht. Ze maakt tevreden geluiden vanaf de bank. Ik maak de fles zelf open en zet hem naast haar glas. De wijn zal nauwelijks de tijd hebben om te chambereren voordat de fles leeg is. Zelf zoek ik een glas en schenk het vol met cognac uit de drankkast. Renault Carte Noir – vsop. Terwijl ik de goudbruine vloeistof door mijn mond laat stromen, bedenk ik dat haar smaakpapillen lang geleden moeten zijn afgestorven. De drank smaakt muf en doods. Wat dat betreft past hij prima bij de setting.

Er bestaan verschillende varianten van benzodiazepines, of spierverlappende tranquillizers, en een aantal ervan is gemakkelijk op te lossen in water of andere vloeistoffen. Het nadeel is dat de meesten een bittere nasmaak hebben die moeilijk te verbergen is. Dat is de enige valse noot in de partituur. In een fles rode wijn zullen vier slaaptabletten de drank een enigszins ongelukkige nasmaak geven. Het is goed te merken tenzij je al zoveel hebt gedronken dat alles zonder echt te proeven naar binnen glijdt. Rita lijkt, terwijl ze stevig doordrinkt, ook nergens last van te hebben. Steeds grotere slokken, en ze vult haar glas voortdurend bij. Ik voel hoe de rust zich van haar lichaam meester maakt. Nu is het een kwestie van wachten.

Ze heeft nu een wazige blik. Ze mompelt, gaapt en bazelt.

Het plan is een meesterwerk. Mijn *Requiem aeternam*.

De compositie ligt thuis op mijn bureau netjes ingedeeld in zes delen. Zes namen. Zes doodsvonnissen.

Alles moet precies zo zijn zoals het is beschreven. Het is als een toverspiegel: één stap opzij en de illusie verdwijnt. Een over het hoofd gezien detail kan alles veranderen.

Ik kijk omhoog naar het schemerige schijnsel van de kroonluchter. De hoeken in Rita's appartement zijn nu in duisternis gehuld. Mijn leven glijdt aan me voorbij. Ik was in de kamer, maar het licht bereikte me nooit. Een leven dat zich goeddeels in de schaduw afspeelde. Ik heb besloten uit de schaduw te treden. De gedachte maakt me blij. Iedereen zal het kunnen aanschouwen.

De voltooiing van het meesterwerk, als het laatste deel van een van de symfonieën van Mahler.

Ik ben de Maestro. Ik kijk naar mijn handen. Ze trillen niet.

Rita is zonder het zelf door te hebben midden in haar *Confutatis maledictis* beland.

Ik vind het vermakelijk dat ze vijftig centimeter bij mij vandaan ligt met een gelukzalige glimlach op haar gezicht. Ze heeft geen idee dat de zandloper bijna leeg is.

In een glimp van glashelder zelfinzicht zie ik mijn ware ik. Klap-

wiekende vleugels van een kraai. Ik móét hierin geloven. Íkzelf ben het meesterwerk. Door stom toeval is het zover gekomen. Ik kreeg een openbaring. De kans om mijn eigen requiem te componeren.

Ik sluit behoedzaam de ogen van de slapende zondares naast me en besprenkel een stuk gaasverband met de heldere vloeistof uit de fles die op tafel staat. Ik duw de prop tegen haar neus en mond. Ze jammert en wordt bijna wakker. Ik tel de seconden af en ze slaapt langzaam in. Alle pijn verdwijnt. Ik ben verlost.

Pijn is zwakheid die het lichaam verlaat, denk ik tevreden, en ik sluit de laatste deur van het leven dat ik ooit leefde.